

۱- مُنَجِّمِكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

۱۱- تُؤَيِّنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

۱۲- وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

۱۳- بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ

۱۴- ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

۱۵- يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ

۱۶- وَ يُدْخِلُكُمْ جَنَّاتٍ

۱۷- تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

۱۸- وَتَسَاوِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ

۱۹- ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

۲۰- وَأُخْرَى يُحِبُّونَهَا

۲۱- تَصْغُرُ مِنَ اللَّهِ وَفُتِحَ قَرِيبٌ

درس سوم

آیات هشتم تا آخر سوره صاف را از نور کتب و با آن بخوانید و کلمات را نتان دهید.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَقْوَامِهِمْ

۲- وَ اللَّهُ مُتَعَبِّدٌ نُورِهِ

۳- وَ لَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

۴- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ

۵- بِالْبَهْدِ وَ دِينَ الْحَقِّ

۶- لِيُظْهِرَهُ عَلَى الْعَالَمِينَ كُلِّهِ

۷- وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿١٥﴾

۸- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

۹- هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ

روش تدریس و تمرین قرائت

تدریس و تمرین این درس - مانند درس های قبل - بر اساس روش کلی به ترتیب زیر انجام

شود.

- ۱- پیش قرائت
- ۲- تمرین با نوار و رفع اشکالات جمعی
- ۳- بازخوانی ترکیبات مشکل با نوار
- ۴- فردخوانی و رفع اشکالات فردی
- ۵- پاسخ دادن به پرسش های دانش آموزان.

شیوه ی رفع اشکالات

اشکالات قرائت دانش آموزان نیز مانند درس های قبل، براساس روش کلی به ترتیب زیر اصلاح شود.

۱- توجه دانش آموزان به حرکت و علامتی که آن را به اشتباه خوانده اند و سؤال کردن درباره ی

آن

۲- مقایسه ی حالت غلط با صحیح

۳- تکرار جمله به صورت جمعی و فردی

۴- در صورت نیاز، نوشتن، ترکیب اشتباه روی تابلو و اشاره ی فنی معلم به بخش ها برای

بخش خوانی و شمردن خوانی دانش آموزان.

برای مطالعه دبیران

تذکرات خاص درس

- ۱- تأکید بر اتصال حرکت قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید و بیان کامل حروف، حروف مشدد در ترکیبات «مِمْ، عَلَى الدِّينِ، اَدْكُمْ، تَحْتَهَا الَانْهَارُ، طَيِّبَةً، تُحِبُّونَهَا، وَ بَشِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، عِيسَى ابْنُ، لِلْحَوَارِيِّينَ، قَالَ الْحَوَارِيُّونَ، فَاَيَّدْنَا الَّذِينَ، عَدُوَّهُمْ».
- ۲- توجه به ناخوانا بودن «الف» بعد از «واو» آخر، «واو» پایه‌ی همزه و ترکیبات مختلف همزه در کلمات «لِيُطْفِئُوا، تُؤْمِنُونَ، كُتُوبًا، فَعَامَنْتَ طَائِفَةً، فَاصْبَحُوا».
- ۳- توجه به کشیده خواندن «واو» مدّی کوچک در کلمه‌ی «لِيُظْهِرَهُ».
- ۴- توجه به حالت وقف بر کلمات «رَسُولَهُ، كَلِمَةٍ، تِجَارَةٍ، عَدْنٍ، طَائِفَةً» به‌ویژه مکث بر تشدید و بیان کامل آن در ترکیب «دِينِ الْحَقِّ».
- ۵- موارد ادغام و اقلاب که ممکن است برای دانش‌آموزان مورد سؤال باشد:

«نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ، فَعَامَنْتَ طَائِفَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ كَفَرَتْ طَائِفَةٌ».

یادآوری حروف ناخوانا

در سال‌های قبل با حروف ناخوانا آشنا شده‌اید. برای یادآوری و آشنایی بیشتر با این حروفه مثال‌های زیر را با دقت بخوانید و شیوهی صحیح خواندن این گونه کلمات را به خاطر بسپارید.

رَدف	حرف	نمونه	فرمول یا الیفا بصورت بی‌حرفی سبب به حالت معمولی بخوانید
۱	الف بعد از تون فتحه	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	
۲	الف بعد از واو آخر کلمه ... وا	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	
۳	واو پایه‌ی همزه	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	
۴	بَاء پایه‌ی همزه	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	
۵	بَاء پایه‌ی الف کوچک	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	
۶	بَاء پایه‌ی تون فتحه	تَا تَقَشَا غَیْبَا خَلَا زَلَّأ	

انس با قرآن در خانه (قسمت الف)

تکلیف قرائت - مانند درس‌های قبل - عبارت است از:

- ۱- قرائت آیات درس برای اعضای خانواده، ۲- تمرین با نوار قرائت آیات درس (در صورت امکان)، ۳- همکاری با افراد ضعیف و حفظ آیات درس در صورت علاقه‌مند بودن.

ارزش‌یابی قرائت

همچون درس‌های قبل، ارزش‌یابی قرائت به ترتیب زیر انجام می‌شود.

- ۱- پرسش آیات درس در جلسه‌ی بعد، خواندن آیات توسط هریک از دانش‌آموزان به میزان ۳ سطر و ثبت نمره‌ی آن‌ها؛
- ۲- هر ۱۰ نفر تقریباً یک دور آیات درس را می‌خوانند.
- ۳- برای افرادی که با صوت زیبا و شبیه نوار می‌خوانند یا در تقویت قرائت افراد هم‌گروه خود به‌طور مؤثر تلاش می‌کنند، می‌توان در هر مورد تا ۲ امتیاز تشویقی در نظر گرفت یا در صورت امکان، جوایزی به آن‌ها اهدا می‌گردد.

روش تدریس مفاهیم (کار در کلاس)

جدول ۱ (کلمات)

بهشت‌ها			جهاد می‌کنید			رودها			ایمان می‌آورید			زیر		
ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	الْجَنَّةِ	جایی که کسی است که	۷	الْأَنْفُسِ	جان‌ها	۱	الْجَنَّةِ	جایی که کسی است که	۷	الْأَنْفُسِ	جان‌ها	۱	الْجَنَّةِ	جایی که کسی است که
۲	الْوَسْطِ	فرساده ارسال کرد	۸	خَشَات	باغ‌ها	۲	الْوَسْطِ	فرساده ارسال کرد	۸	خَشَات	باغ‌ها	۲	الْوَسْطِ	فرساده ارسال کرد
۳	كُلُوبَتُونَ		۹	شَجَرِي	روان است، جاری است	۳	كُلُوبَتُونَ		۹	شَجَرِي	روان است، جاری است	۳	كُلُوبَتُونَ	
۴	شَجَاهِدُونَ		۱۰	نَجَات		۴	شَجَاهِدُونَ		۱۰	نَجَات		۴	شَجَاهِدُونَ	
۵	فِي	در	۱۱	هَا	آن، شن، آن‌ها	۵	فِي	در	۱۱	هَا	آن، شن، آن‌ها	۵	فِي	در
۶	سَبِيلِ	راه	۱۲	الْهَارِ		۶	سَبِيلِ	راه	۱۲	الْهَارِ		۶	سَبِيلِ	راه

این جدول مانند درس قبل تدریس می‌شود. برخی نکات ضروری به شرح زیر است.

۱- توضیحی درباره‌ی معنای کلمه‌ی جَنَّة: همان‌طور که می‌دانید، این کلمه به معنای باغ است. در قرآن کریم کلمه‌ی «جَنَّة، جَنَّات» هم به معنای باغ و باغ‌های دنیا (مانند سوره‌ی دخان، آیه‌ی ۲۵ و سوره‌ی کهف، آیه‌ی ۳۵) و هم باغ‌های آخرت (مانند بسیاری از آیات) به کار رفته است. در فارسی بهتر است نوع اول را باغ یا باغ‌ها و نوع دوم را بهشت یا بهشت‌ها ترجمه کرد. در ضمن بهشت‌ها نیز صحیح است؛ زیرا اولاً، خود بهشت انواع و مراتب زیادی دارد؛ ثانیاً، در بهشت، باغ‌های زیاد و متنوعی وجود دارد. به هر حال، دانش‌آموزان اگر کلمه‌ی «جَنَّة، جَنَّات» را «باغ یا بهشت» معنا کنند، صحیح است.

۲- «ها»: توجه داشته باشید که این کلمه، ضمیر مفرد غایب مؤنث است ولی در بسیاری از موارد مرجع آن، اسم جمع است؛ در نتیجه، در این موارد به صورت «آن‌ها» معنا می‌شود.

۳- همان‌طور که در مقدمه‌ی کتاب دانش‌آموزان توضیح داده شده است، گاهی هنگام معنا کردن کلمات قرآنی از کلمه‌های هم‌خانواده‌ی آن‌ها که در فارسی رایج است، نیز استفاده می‌شود؛ مانند معنای کلمه‌ی دوم و نهم. این امر، موجب توسعه‌ی گنجینه‌ی لغات دانش‌آموزان می‌شود.

جدول ۲ (ترکیب ها)

ردیف	ترکیب	معنا	ردیف	ترکیب	معنا
۶	فِي سَمْعِي	فِي سَمْعِي (سَمِعْتُ) عِنْدَ	۱	هُوَ الَّذِي	
۷	بِأَمْرِ الْكُفْرِ	بِأَمْرِ الْكُفْرِ (أَمْرٌ) عِنْدَ	۲	أَنْزِلَ رَسُولَهُ	بِأَمْرِ (أَمْرٌ) عِنْدَ
۸	وَأَنْفُسِكُمْ	وَأَنْفُسِكُمْ (أَنْفُسٌ) عِنْدَ	۳	دِينِ الْحَقِّ	
۹	أَنْزَلَهُ	أَنْزَلَهُ (أَنْزَلَ) عِنْدَ	۴	لِيُؤْمِنُوا بِاللَّهِ	بِأَمْرِ (أَمْرٌ) عِنْدَ
۱۰	أَنْفُسَهُمْ	أَنْفُسَهُمْ (أَنْفُسٌ) عِنْدَ	۵	فِي سَبِيلِ اللَّهِ	

این جدول نیز به روش جدول دوم درس‌های قبل تدریس می‌شود. برخی نکات ضروری به شرح زیر است:

۱- همان‌طور که قبلاً نیز گفته شد،

ترکیب دوم بهتر است به صورت «فرستاد پیامبرش را» ترجمه شود. ممکن است دانش‌آموزان آن را به صورت «فرستاد پیامبر او» ترجمه کنند که از آن‌ها غلط نمی‌گیریم ولی باید ضمن پرسش از خودشان، منظور این جمله را توضیح دهیم تا آن‌ها به ترجمه‌ی «فرستاد پیامبرش را» برسند.

۲- چون ترکیب سوم از دو کلمه‌ی آشنا (تکراری) تشکیل شده، در جدول لغات معنا نشده است. این ترکیب به صورت «دین حق» یا «دین درست» معنا می‌شود.

۳- ترکیب ششم به صورت «در راه من» یا «در راهم» معنا می‌شود که هر دو صحیح است.

۴- «بِأَمْرِ الْكُفْرِ»: همان‌طور که می‌دانید، «بِ» در زبان عربی به معانی مختلفی به کار می‌رود؛ هر چند که معمولاً ترجمه‌ی آن به صورت «به» در فارسی صحیح است ولی گاهی لازم است معنای آن با توضیحاتی روشن‌تر شود؛ مثلاً، در این جا می‌توان آن را «به امواتان» یا «با امواتان» معنا کرد.

۵- «أَنْفُسِكُمْ»؛ «نفس» در قرآن به معانی مختلفی چون «جان، خود» به کار رفته است. معمولاً وقتی همراه با ضمائر متصل می‌آید، مانند «نَفْسَهُ، أَنْفُسَكُمْ و أَنْفُسَهُمْ» به صورت «خودش، خودتان و خودشان» معنا می‌شود؛ البته گاهی نیز - مثل همین ترکیب در این درس - به صورت «جان‌هایتان» معنا می‌شود.

۶- «أَرْسَلَهُ»؛ «فرستاد او را» یا «فرستادش».

جدول ۳ (تشخیص ترجمه صحیح)

الف - و برای اوست مشرق و مغرب.	ب - و برای او است مشرق و مغرب.
الف - قطعاً پروردگارتان الله است.	ب - قطعاً پروردگارتان الله است.
الف - هر قدرتی از خداست.	ب - نیست قدرتی جز از خدا.
الف - و گفت به آن‌ها پیامبرشان.	ب - و گفت به شما پیامبرتان.
الف - قطعاً الله پروردگار من و پروردگار شماست.	ب - قطعاً الله پروردگار او و پروردگار آن‌هاست.

خاطره انگیزترین احساس من

خاطره انگیزترین احساس من

خانم قربه مطهری یکی از کاتبان و خوش‌نویسان قرآن در جهان اسلام است. او نخستین بانوی است که توانسته است، در بار من کاتب قرآن را با خط زیبای «مستطیع» بیاموزد. گزیده‌ای از شرح حال این بانوی خردمند را به قدر خود آنتان، می‌خوانید.

من در سال ۱۳۴۲ از آنجمن خوش‌نویسان فارغ‌التحصیل شدم. روزی خبرنگاری از من پرسید چه آرزوی داری؟ در پاسخ گفتم: این که روزی بتوانم قرآن را خوش‌نویسی و کتابت کنم. سرانجام این آرزو برآورده شد و خداوند به من توفیق داد و کتابت قرآن را آغاز کردم. من در زمان نوشتن قرآن، گذشت زمان را احساس نمی‌کردم. معمولاً برای یک خوش‌نویس پنج ساعت نوشتن در روز کار سختی است. ولی من برای نوشتن قرآن، در کنار تدریس و انجام کارهای خانه، نزدیک به ده تا نوزده ساعت کار مداوم انجام می‌دادم و احساس خستگی نمی‌کردم. هنگام نگارش قرآن همیشه با وضو بودم و سعی می‌کردم تا آنجا که ممکن است روز، بانتم. خاطره انگیزترین و زیباترین احساس من آن روزی بود که خوش‌نویسی قرآن کریم را به پایان رساندم.

اهداف

- ۱- آشنا کردن دانش‌آموزان با یکی از خادمان قرآن
- ۲- آشنا کردن آنان با یکی از کاتبان قرآن و موضوع کتابت قرآن
- ۳- معرفی یکی از بانوان قرآنی و الگودهی به دانش‌آموزان.

روش تدریس

- ۱- بیان کردن مطالب مختصر درباره‌ی اهتمام مسلمانان به حفظ و نگهداری قرآن کریم.
- ۲- بیان کردن توضیحاتی درباره‌ی کتابت قرآن کریم و تاریخ آن و معرفی برخی کاتبان قرآن
- ۳- روخوانی از متن.

برخی از پرسش‌های واگرا برای طرح در کلاس یا پژوهش توسط دانش‌آموزان

- ۱- کتابت قرآن چه اهمیتی دارد؟
- ۲- خانم مقصودی، قرآن را با چه نوع رسم الخطی کتابت کرده است؟
- ۳- چه نتیجه‌ای از این موضوع می‌گیریم؟
خوب است دانش‌آموزان درباره‌ی زندگی برخی از کاتبان قرآن مطالبی تهیه کنند.

انس با قرآن در خانه

الف - آیات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود چند بار با دقت بخوانید.

ب - آیات و عبارات قرآنی زیر را ترجمه کنید.

۱- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ (ب + الله)

بسم

۲- تُوْمِسُونَ بِاللَّوِ وَرَسُولِهِ

بسم

۳- وَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

بسم

۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

بسم

۵- جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

بسم

۶- وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

بسم

۷- وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ

بسم

۸- إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

بسم

روش بررسی تکلیف انس با قرآن در خانه (قسمت ب)

قسمت «الف» مربوط به تکلیف و پرسش قرائت است که در زمان مناسب به شیوه‌ی گفته شده، انجام می‌شود. قبل از انجام دادن قسمت «ب»، تکلیف مفاهیم دانش‌آموزان را ملاحظه و بررسی می‌کنیم؛ سپس، به روشی که در بخش کلیات و دروس قبل گفته شد، هر عبارت را از یکی از دانش‌آموزان می‌پرسیم و توانایی او را ارزیابی می‌کنیم. برخی از نکات قابل ذکر به شرح زیر است (فقط به توضیحات ضروری اکتفا شده است).

۱- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى: او کسی است که فرستاد پیامبرش را به هدایت. به فعل «است» ضمیر متصل «ش» و حرف «را» توجه کنید. منظور از این جمله‌ی قرآنی آن است که پیامبر خدا درحالی که هدایت الهی را به همراه دارد، فرستاده شده است.

۲- جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ: بهشت‌هایی که جاری است از زیر آن‌ها رودها. هرگاه پس از یک اسم نکره (جَنَّاتٍ)، جمله (فعل) بیاید، به این صورت معنا می‌شود: بهشت‌هایی که ... یا مانند: لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ: برای قومی که می‌دانند. دانش‌آموزان این موضوع را به تدریج به‌طور کاربردی می‌آموزند.

۳- إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ: قطعاً من پیامبری از سوی پروردگار جهانیان هستم. همان‌طور که می‌دانید، در بسیاری از موارد، تنوین نشانه‌ی نکره بودن اسم است که معمولاً در فارسی با اضافه شدن «ی» نکره به اسم معنا می‌شود. رعایت نکردن این نکته توسط دانش‌آموزان اشکالی ندارد ولی توضیح آن مناسب است؛ مثلاً می‌گوییم: بچه‌ها، «قطعاً من پیامبر از سوی پروردگار جهانیان هستم.» بهتر است یا «قطعاً من پیامبری از سوی پروردگار جهانیان هستم.»